

Us-Them-Me /Nous-Eux-Moi*

Výsledek několikaletého grantového projektu Různost a jednota v kanadské literatuře dostali čtenáři nejprve v češtině (*My. Oni. Já. Hledání identity v kanadské literatuře a filmu*, Host 2009). Francouzsko-anglické vydání s vročením 2009 vyšlo jako další svazek Spisů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Kolektiv autorů pod vedením profesora Petra Kylouška zúročil své dlouholeté profesionální zájmy a ukázal v monografii vývoj a současnost literatury v Kanadě z aktuálního hlediska – problematiky identity, mj. „obrazu sebe a druhého, identity a alterity, integrace a exkluze, hybridizace a míšení hodnot“.

Struktura monografie jde logicky od vymezení pojmů identity a umění v rámci národní kultury přes celkový pohled na utváření kanadské identity ke konkrétním příkladům francouzsko-kanadské literatury, anglokanadské literatury a kanadského hraného filmu. Úvod a závěr monografie je dvojjazyčný, teoretická část je psána francouzsky, další kapitoly pak buď jen francouzsky nebo anglicky. Monografie osloví především početnou středoevropskou obec kanadistů, ale stejně jako v Kanadě, ne všichni mluví oběma jazyky. Čtenář tak získává zkušenost s identitou a jinakostí na vlastní kůži.

Teoretická část práce je uvedena historikofilozofickým esejem Petra Horáka, v němž autor nastiňuje základní filozofické postuláty této problematiky, jakými jsou historické definice filozofie jinakosti a jejího uznání ostatními a s tím související tolerance. Z hlediska literárního uvádí knihu studie Petra Kylouška. Zde autor vytyčuje metodologický rámec, ze kterého se práce odvíjí: literatura jako nástroj poznávání sebe sama a druhých.

Při zkoumání kanadské identity v historickém kontextu autoři Petr Kyloušek a Klára Kolínská zkoumají postupně identitární vzorec osvícenský, národně emancipační, národně obranný a postmoderní nenárodní. Kolínská přidává úvahu k postkoloniální situaci. Anglokanadská i francouzskokanadská kultura nabízejí podle autorů jevy jako např. „vůle po kulturní emancipaci, dohánění kulturních vzorů, projevy komplexu méněcennosti, konstituování národní literatury, nutnost reflektovat dru-

hého“: Dnešní multikulturní společnost zhodnocuje i jinakost současných přístěhvalců, znovuoobnovuje hodnoty kultury původních obyvatel a nejnověji zpochybňuje nutnost existence jednotné národní literatury.

Samotná literárněkritická část publikace nejprve nabízí zamýšlení nad problematikou literatury francouzskokanadské a quebecké. Tento zdánlivý paradox vyplývající z geografického a demografického srovnání obou oblastí má však své logické vysvětlení právě ve zkoumané identitární oblasti. Jak píše Petr Kyloušek: *Menšinnové postavení francouzskokanadské kultury a literatury totiž vyhrtilo procesy, které proběhly v anglokanadském prostředí později a v méně výrazné podobě*. Autor se tedy nejprve rozsáhle zamýšlí nad obrazem francouzskokanadské identity ve srovnání s jejími anglickými potažmo anglokanadskými sousedy a zkoumá historickou proměnu vnímání entit sebe, nás a druhého ve francouzskokanadské literatuře od první poloviny 19. století prakticky do konce století dvacátého.

Dalším významným konstitučním činitelem francouzskokanadské identity byl již od počátků vztah Frankokanaďanů k Francii, jako původní vlasti a jako k vše určující kulturní metropoli. V této kapitole Petr Kyloušek opětně nejprve mapuje historický vývoj identitárního „vymezování se“ frankokanadské společností a kultury vůči staré vlasti a následně jej znovu dokládá na příkladech románové tvorby zejména z druhé poloviny 20. stol.

Kapitola autorky Evy Voldřichové Beránkové si klade za úkol vymežit literární obraz dalšího souseda Frankokanaďanů – Spojených států amerických. Historický obraz fascinace amerického modelu demokracie a současné odmítání konzumní podoby jeho kultury, které se vzájemně doplňují, potvrzuje důležitost tohoto sousedství pro formování francouzskokanadské národní identity. Proces hledání této identity a s ním spojenou konfrontaci s „americkým mýtem“ autorka dokládá několika francouzskokanadskými literárními *road movies* z konce minulého století.

Nedílnou součástí kanadské multikulturality je i kultura původních obyvatel. Historie její akceptace majoritní společností je obsahem další kapitoly. Jako ilustrační příklad této poměrně složité problematiky si autor Petr Kyloušek vybral mnohovrstevnatou současnou

poezii autorů považujících se za potomky původních obyvatel.

Poslední kapitolu mapující složitost identitárních vzorců frankokanadské společnosti a její kultury je pohled na literaturu „přistěhovaleckou“. Přistěhovalectví tvoří i v současnosti jeden z konstitučních prvků kanadské společnosti a tato „plurikulturalita“ se v literatuře odráží jako pohled „cizince“. Petr Kyloušek nastiňuje v této kapitole jak literární pohled Frankokanadanů na tohoto dalšího „jiného“, tak jeho vlastní pohled na frankokanadskou společnost.

Rozsáhlá kapitola o anglokanadské literatuře je zaměřena na identitu a vytváření příběhů (Klára Kolínská) a identitu a reflexi regionu a krajiny (Kateřina Prajznerová). Kolínská mj. upozorňuje na nový žánr – cyklus příběhů a na formování národní identity, v němž mají v poslední době významnou roli představitelé původních obyvatel, tzv. prvních národů. V důkladném materiálu s bohatým poznámkovým aparátem Prajznerová ukazuje na příkladech z různých kanadských regionů a generací všudypřítomné otázky ekologie a osobní zodpovědnosti.

Při analýze jinakosti a identity v kanadském filmu Tomáš Pospíšil zdůrazňuje mj. roli kanadských institucí, včetně tzv. Masseyho zprávy, která se už v roce 1951 zabývala národní kulturní identitou. Na konkrétních filmech pak Pospíšil ukazuje, proč Kanadané točí hlavně vážné a vzdělávací filmy a jak se v současné produkci projevuje multikulturní zázemí Kanady.

Závěrečná kapitola Petra Kylouška, která je příznačně zrcadlově vytištěna ve francouzském i anglickém jazyce, shrnuje zkoumanou problematiku identitárního obrazu anglo-frankokanadské literatury v konstataci, že i když z hlediska historického obě jazykové komunity vnímají identitární problematiku odlišně, vyskytují se v tomto obraze i mnohé shodné a velmi signifikantní prvky. Kanadská jazyková dvojdomost, „politický“ charakter této kultury související s problematikou státotvornosti a další identitární prvky tohoto plurí-, multi-, inter- a transkulturního společenství tak vyzývají k dalšímu studiu „těch druhých“ jakožto i nás samých.

Monografie *The Search for Identity in Canadian Literature and Film* není lehké čtení,

Úspěšný a spokojený čtenář se však bude k monografii vracet pro fakta, pochopení, inspiraci i motivaci k další četbě.

L. PŘIBYLOVÁ, M. POUČOVÁ

- * *The Search for Identity in Canadian Literature and Film. La quête de l'identité dans la littérature et le cinéma canadiens* Petr Kyloušek, Klára Kolínská, Kateřina Prajznerová, Tomáš Pospíšil, Eva Voldřichová Beránková, Petr Horák. Masarykova univerzita 2009. Spisy FF MU č. 387. 284 s.

Jiřina Malá: Stilistische Textanalyse: Grundlagen und Methoden*

Jazykový styl (sloh) a stylistika se těší zájmu vědců již několik století. Vycházejíc z antické rétoriky byla nauka o „správném“ stylu vždy součástí vzdělání. Ovšem teorie, jak styl popsat, se různily a dodnes vlastně neexistuje jednotný konsensus o tom, co vlastně všechno do předmětu stylistiky patří.

K publikacím, které si kladou za cíl syntetizovat to nejdůležitější z teorie i praxe stylistického výzkumu němčiny, se řadí monografie dr. Jiřiny Malé z Ústavu germanistiky nordistiky a skandinavistiky Filozofické fakulty naší univerzity.

Knížka čítající necelých sto padesát stran přináší nebyvale svěží a sřizlivý pohled na problematiku uchopení a popisu stylu. Je rozdělena do čtyř na sebe logicky navazujících oddílů (1. základní pojmy a stručný přehled historie, 2. popis makro- a mikrostylistických prvků, 3. možnosti popisu stylu jednotlivých druhů textů a 4. rozdělení a popis textů jednotlivých komunikačních situací), které jsou navzájem dokonale provázány odkazy. Co se tedy koheze a koherence textu týká, platí zde jednoznačně: „*exempla docent*“.

Kompaktní náplň jednotlivých kapitol nabízí také exkurze do hlubších sfér popisované i související látky (např. do textové lingvistiky, textové analýzy, metaforiky i jinam), a odkazuje tak nejen na šíři vztahů stylistiky, ale také